

РЕШЕНИЕ

№ 6589

гр. София, 20.11.2020 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XVIII КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 23.10.2020 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Милена Славейкова

**ЧЛЕНОВЕ: Даниела Гунева
Георги Тафров**

при участието на секретаря Зорница Димитрова и при участието на прокурора Милен Ютеров, като разгледа дело номер **8042** по описа за **2020** година докладвано от съдия Милена Славейкова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.285, ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС), вр. чл. 208 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

Образувано е по касационна жалба на С. С. С., със съдебен адрес [населено място], [улица], ет.5, офис 5, чрез адв. В. П. от АК – К., против Решение № 2176 от 24.04.2020 г. по адм. д. № 3423/2019 г. по описа на Административен съд София град (АССГ), с което е отхвърлен иска му срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) в размер на 20 000 лв. за обезщетение на неимуществени вреди, претърпени в периода от 30.06.2014 г. до 29.03.2019 г.

В касационната жалба са развити доводи за неправилност на обжалваното решение поради неправилно приложение на закона, съществено нарушение на съдопроизводствените правила и необоснованост - касационни основания по чл. 209, т. 3 от АПК. Касаторът счита, че съдът превратно е тълкувал събраните по делото доказателства и необосновано не е кредитирал свидетелските показания и официални доклади на КПИ (Европейски комитет за предотвратяване на изтезанията, нечовешкото или унижително отнасяне или наказание) и на О. на РБ за 2016 г. и 2017 г. Излага подробни съображения относно условията на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в ЗО – К. към Затвора С., вкл. липсата на постоянен достъп до течаща топла и студена вода, което препятства поддържането на лична хигиена и е

форма на накърняване на човешкото достойнство, липса на охладителна и отоплителна инсталации, на вентилация, на достатъчно дневна светлина и свеж въздух, на качествена храна, липса на дрехи, обувки и спално бельо, наличие на влага, мухъл, паразити и пренаселеност в килиите, липса на свободно свиждане. В резултат на изложеното намира, че престоят му в ЗО – К. е в нарушение на чл.3 ЕКЗПЧОС. Претендира отмяна на обжалваното решение на АССГ и постановяване на друго такова по същество на спора за уважаване на исковата претенция.

Ответната страна Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ оспорва касационната жалба и претендира за оставяне в сила на обжалваното решение на АССГ. Претендира разности.

Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ е подала частна жалба срещу определение № 2964/24.04.2020 г., с което е отхвърлена молбата ѝ за отмяна на наложена на основание чл.89 ГПК глоба. Излага доводи за обективна невъзможност за изпълнение на указанията на съда, тъй като исканата информация се съдържа при трето, неучастващо лице – Затвора [населено място].

Представителят на Върховна административна прокуратура дава заключение за основателност на касационната жалба.

Настоящият троен състав на Административен съд София град, XVIII-ти Касационен състав, след като прецени допустимостта на касационната и частната жалби и наведените отменителни основания, и с оглед на чл. 218 от АПК, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

I. Касационната жалба е процесуално допустима като подадена в срока по чл. 211 от АПК, от надлежна страна по чл. 210 от АПК, и срещу подлежащ на обжалване съгласно чл.285, ал.1 ЗИНЗС съдебен акт.

Административният съд е бил сезиран с искова молба на С. С. С. срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за заплащане на обезщетение в размер на 20 000 лв. на неимуществени вреди, претърпени в периода от 30.06.2014 г. до 29.03.2019 г. по време на изтърпяване на наказание „лишаване от свобода“ в ЗО – К. към Затвора С.. Обезвредата се претендира поради неблагоприятните условия за изтърпяване на наказанието, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, разнообразна и качествена храна, чиста питейна вода, облекло, осветление, отопление, проветряване, възможности за лична хигиена. Кумулативното въздействие на тези фактори предизвикали у ищеца чувства на постоянна тъга, безпокойство, липса на настроение, безнадеждност и песимизъм за бъдещето, апатия, чувство за безполезност и безпомощност да реализира правата, дадени му от законодателството - да бъде чист, спретнат, нахранен, да пие вода, да диша чист въздух и да има достъп до достатъчно количество дневна светлина, да обитава достатъчно пространство, съобразно с качеството му на човек, свиждания с негови близки без прегради, което предизвикало рязко понижение на самооценката и самоувереността му, намалена енергичност - вследствие на бездействия на длъжностни лица от ЗО „К.“ да осигурят необходимите условия.

Административният съд е приел, че е сезиран с иск по реда на чл.284, ал.1 и сл. от ЗИНЗС (ДВ, бр. 13 от 2017 г., в сила от 7.02.2017 г.), приети в изпълнение на Пилотното решение на ЕСПЧ „Н. и други срещу България“. След подробно цитиране на норми от ЗИНЗС и ППЗИЗС, уреждащи условията на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“, съдът е кредитирал описанието на килия № 3, в която ищецът е пребивавал за целия период на престоя си в ЗО – К., дадено в приети по делото

основна и допълнителна съдебно-техническа експертизи (СТЕ). Въз основа на тях и приложена по делото докладна записка на л.289, че за исковия период ищецът е пребивавал в килия № 3 основно със 7 л.св., съдът е намерил за недоказани твърденията му за пренаселеност на помещението.

Съдът е изследвал задълбочено понятията за чиста жилищна площ и застроена площ с аргументи от Наредба № 7 от 2003 г за правилата и нормативите за устройство на отделни видове територии и устройствени зони. Въз основа на тях е изчислил, че при обща площ на килията от 43,2 кв. метра, дори тя да е била заета от 12 души, то площта на всеки един лишен от свобода е 3,60 кв. метра, а при 9 души 4,79 кв.м., поради което твърдението за неосигуряване на жилищна площ, предвидена в ЗИНЗС, било недоказано. Изложил е мотиви за липса на доказателства, че в килията е имало мухъл въз основа на заключението на СТЕ, според което в килията не е имало следи от мухъл и влага, както и, че в помещенията не е имало хлебарки, плъхове и дървеници.

Отново въз основа на описанието на СТЕ е приел, че килията е боядисана и в нея няма следи от мухъл и течове, оборудвана е с прозорци, които осигуряват достатъчно проветрение, има осветление и течаща вода - топла и студена, осигурени в килията на ищеца по график. Въз основа на приложена на лист 289 от делото докладна записка АССГ е приел, че от месец януари 2016 година до месец юни 2016 година в общежитието е извършен основен ремонт по обновяване на дограмата, основен ремонт на санитарните възли и саниране на сградния фонд, като изцяло е подменена дограмата на спалните помещения, в които пребивават лишените от свобода, санитарните възли са били ремонтирани основно, били са монтирани нови фаянсови плочки, моноблокове, душеве, чешми и т.н., а самите спални помещения са оборудвани с маси и столове. Във всяко спално помещение имало санитарен възел, течаща топла и студена вода, същите са с отопление с централно парно отопление през зимния сезон. Въз основа на същата докладна записка е приел, че на лишените от свобода в ЗО – К. се осигурява престой на открито през светлата част на денонощието от 1 час и допълнително, спортни и закалителни мероприятия по 2 часа на ден, като същите са оборудвани със спортни уреди и всеки месец се провеждат турнири по футбол, баскетбол и волейбол. Не са кредитирани показанията на свидетеля А. Т. поради противоречието им с писмените доказателства и СТЕ.

Съдът е намерил, че администрацията на Затворническото общежитие е осигурила на лишените от свобода съответните препарати за почистване и хигиенизиране на помещенията, като всеки месец на групите се давали сапуни, прах, белина и други препарати за почистване, а отделено от това във всяко спално помещение на лишените от свобода бил изготвен график за поддържане на чистотата и хигиената, а един ден през седмицата по график бил предвиден и санитарен полуден за всяка група. Един път в месеца администрацията на ЗО – К., чрез външна фирма, осигурявала обезпаразитяване и дезинфекция на спалните, производствените и сервизните помещения, като дезинфекцията се извършва от фирма “Килъри“ ежемесечно, освен това на лишените от свобода се осигурявала възможност да внесат препарати против насекоми и за дезинфекция.

За недоказано е прието твърдението на ищеца, че не му е осигурявано право на свиждане през посочения период в исковата молба, а евентуален отказ за това бил свързан с извършени от него дисциплинарни нарушения или самоволен отказ от право на свиждане. Въз основа на приета по делото съдебно-химическа експертиза не е кредитиран доводът на ищеца, че питейната вода, която е доставяна в общежитието, е

със завишени показатели, които водят до увреждане на неговото здраве.

Съдът е изложил мотиви за недоказаност на твърдението на ищеца, че храната, която е предоставяна в затворническото общежитие, не отговаря на изискванията за качество и калоричност, тъй като от доказателствата по делото се установявало, че храната се приготвя по утвърдени от Министъра на правосъдието грамаж и калоричност, като в 6 дни от седмицата в менюто на лишените от свобода фигурират месо и месни продукти, а само в събота – риба, лишените от свобода се хранели по спални помещения, където се спазвали санитарно-хигиенните изисквания. Самата храна се приготвяла в затворническата кухня при стриктно спазване на хигиенните изисквания за приготвяне, вкусови качества и грамаж. В тази връзка не са кредитирани показанията на свидетелката Д., тъй като същата пресъздавала твърдения на ищеца и нямала лични впечатления.

Въз основа на приета по делото съдебно-психологична експертиза съдът е приел за недоказано, че именно вследствие на условията в затворническото общежитие ищецът е станал тревожен и смутен, понижила се е неговата самооценка, станал е подтиснат, както и, че вследствие на стреса от настаняването в ЗО – К. ищецът е получил заболявания. В тази връзка съдът е съобразил, че ищецът не постъпва за първи път в затвора и местата за лишаване от свобода са му добре познати и той е наясно, както с обстановката, така и условията, в които пребивава.

В заключение, първостепенният съд е формирал извод за недоказаност, че условията в затворническото общежитие са неблагоприятни и че освен пряко водещи до унижително и недостойно отношение към него, са довели и до заплахата за здравето на ищеца поради липса на елементарни хигиенни стандарти или условия, които са в разрез с всякакви нормални етични стандарти и човешко отнасяне, поради което не е налице нарушение на стандартите по чл.3 ЕКПЧ и чл.3, ал.1 и ал.2 ЗИНЗС във връзка с понятията за изтезание, жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание, уредени в Конвенцията против изтезанията от 1994 г., Декларацията от 1975 г. на ОС на ООН за защита на всички лица от изтезания и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне, Виенската декларация и програма за действие от 1993 г. и Токийската декларация на Световната медицинска асоциация от 1975 г.

Така постановеното решение е валидно и допустимо, но частично неправилно като постановено при неправилно приложение на закона. Основателни са касационните оплаквания за необоснованост при обсъждане на доказателствената съвкупност, довела да неправилен краен извод на съда за недоказаност и неоснователност на част от исковата претенция.

Една от констатациите на ЕСПЧ в Пилотното решение по делото Н. и други срещу България касае формалистичния подход на българските съдилища при разглеждането на искове на лишени от свобода по чл. 1 от Закона от 1988 г., при който съдилищата първо са поискали да се установи дали ищите са успели да докажат, че ответният орган е отговорен за незаконосъобразно действие или бездействие (т.192). Посочено е в решението, че при преценката на този критерий, съдилищата често са вземали предвид само специфичните правила, предвидени в съответните закони или нормативни актове. Например в много случаи те приемат, че тъй като чл. 43, ал.3 от ЗИНЗС от 2009 г., който гарантира минимум четири кв.м. жилищна площ на един лишен от свобода все още не е влязъл в сила, искове, свързани с липсата на лично пространство, не са основателни.

В т.197 от решението ЕСПЧ е разкритикувал подход, при който съдилищата оценяват

условията на задържане и по-специално, размера на жизненото пространство, единствено спрямо специфичните вътрешни правила, уреждащи този конкретен аспект, а не толкова от гледна точка на кумулативното въздействие на тези условия върху неговото състояние и без да съобрази общата забрана за нечовешко и унижително отношение, предвидена в чл. 3 от Конвенцията.

Съгласно изводите на ЕСПЧ в решението лошите условия на задържане не са непременно резултат от неизпълнението на задълженията на отделните служители, а обикновено са плод на по-широкообхватни фактори. За да е ефективно средството за защита, изисквано от чл. 13, е необходимо вътрешният орган или съдът, който разглежда делото, да се произнесе по съществуващото на жалбата с оглед на Конвенцията. В случаи като настоящия, когато оплакването, което изисква проверка на национално равнище, е по силата на чл. 3 от Конвенцията, вътрешният орган или съдът, който разглежда делото, трябва да направи преглед на твърдените действия или бездействията и дали съответното поведение е прекомерно и е довело до нарушение на този член съобразно принципите и стандартите, установени от ЕСПЧ в неговата практика. По този начин, за да може едно вътрешно правно средство за защита по отношение на условията на задържане, да бъде ефективно, органът или съдът, който отговаря за случая, трябва да го разгледа, в съответствие с приложимите принципи, установени в съдебната практика на Съда по чл. 3 от Конвенцията (т.199).

Касационната инстанция, в решаващия си състав, приема, че първостепенният съд е допуснал посочения неправилен подход, като не е взел под внимание общото правило по чл.3 ЕКПЧ, като такава, отхвърлящо нечовешкото и унижително отношение, а единствено конкретни законови или подзаконовни разпоредби, уреждащи условията на задържане (цитираните в обжалваното решение многобройни норми на ЗИНЗС и ППЗИНЗС), в резултат на което, съдът не се е съсредоточил върху правото на затворника да не бъде подложен на нечовешко и унижително отношение, а се е ограничил до разглеждането на законосъобразността на действията на затворническите власти по смисъла на националното право.

За да попадне задържането специално под чл. 3 от Конвенцията, страданието и унижението трябва да надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. В този случай властите трябва да гарантират, че едно лице е задържано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и методът на изпълнение на наказанието лишаване от свобода или друг вид мярка за задържане не подлага човека на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, здравето и благосъстоянието на този човек са гарантирани в достатъчна степен.

При оценка на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия. Дори когато всеки отделен аспект от тези условия е в съответствие с националното законодателство, техният кумулативен ефект може да бъде такъв, че да доведе до нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

Липсата на намерение за унижаване или принижаване на задържания чрез поставянето му в лоши условия, въпреки че е фактор, който следва да бъде взет под внимание, не изключва категорично установяване на нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Крайната липса на място в затворническа килия има голяма тежест при оценката на

това дали условията на задържане са в нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Докато общите доклади на КПИ не казват изрично какъв размер жилищна площ за един лишен от свобода трябва да се смята за минимален стандарт при настаняване в обща килия, то отделните национални доклади за извършените от КПИ посещения и препоръките по тези доклади предполагат, че желателният стандарт е четири квадратни метра жилищна площ на човек. Въпреки това, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе сама по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията. В оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. Именно тези мотиви на ЕСПЧ в решението по делото Н. са основание да се приеме, че от общата площ на помещението за задържане следва да се извади площта, заемана от мебели и обзавеждане, в т.ч. санитарното помещение.

В тази връзка касационната инстанция намира за неправилен подхода на първоинстанционния съд по определяне на чиста жилищна площ и застроена площ с доводи от националното законодателство – конкретно Наредба № 7 от 2003 г за правилата и нормативите за устройство на отделни видове територии и устройствени зони. Този нормативен акт регулира застрояването с оглед ефективното използване на териториите и поддържането на природното равновесие, поради което, макар и относим към нормите за застрояване, същият е неприложим при преценка наличието на нарушение по чл.3, ал.1 и ал.2 ЗИНЗС с оглед пренаселеност. При твърдяно нарушение на абсолютната забрана по чл.3 ЕКПЧ препоръката на ЕСПЧ към националния съд е да разгледа твърдените действия или бездействия, за които се предполага, че са довели до нарушаване на чл. 3 от Конвенцията, в съответствие с *принципите и стандартите, определени от ЕСПЧ в неговата практика*. Тази практика включва визираното заключение на КПИ, че ако затворниците имат на разположение по-малко от **три квадратни метра** жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе *сама по себе си*, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Съгласно чл.1 от Европейската конвенция за предотвратяване на изтезанията, нечовешкото или унижително отнасяне или наказание КПИ може чрез посещения да проучи отнасянето към лица, лишени от тяхната свобода, с цел засилване при необходимост на защитата на такива лица срещу изтезания и нечовешко или унижително отнасяне или наказание. След всяко посещение Комитетът изготвя доклад за установените при посещението факти, като взема предвид всяко възражение, което заинтересуваната страна може да представи. Той изпраща на тази страна доклада си, съдържащ препоръките, които той смята за необходими. По делото е представено Публично становище относно България на КПИ, изготвено на 26.03.2015 г., след извършено посещение в страната ни през **м.февруари 2015 г.** След като ЕСПЧ основава решенията си на констатациите в докладите на КПИ недопустимо първостепенният съд не е изразил становище по това доказателство, приложено към исковата молба.

От него се установява, че от 1995 г. КПИ е провел десет посещения в България на всички затвори, с изключение на един, няколко следствени арести и многобройни полицейски институции в страната, но по-голяма част от дадените в докладите му препоръки остават неизпълнени или частично изпълнени. Това е дало основание за задействане на процедурата по чл.10, ал.2 от Конвенцията за изразяване на

процесното Публично становище след посещения в страната ни през м.март и април 2014 г. и м.февруари 2015 г. Същото потвърждава констатациите за насилие между затворниците, пренаселеност в затворите, лоши материални условия в следствените арести и затворите, неадекватни здравни услуги, ниско ниво на надзорния състав. Посочено е, че посещението през 2015 г. е предоставило възможност на Комитета да оцени напредъка в изпълнението на отдавнашните препоръки и да прегледа, по-конкретно, третирането и условията на задържане на лица в затворите в С., Б. и В., както и в Следствения арест в [населено място], [улица]. След като резултатите от посещенията демонстрирали малък или почти никакъв напредък, КПИ е взел процесното решение на основание чл.10, ал.2 от Конвенцията. Според т.12 от него пренаселеността остава проблематичен въпрос в българската затворническа система. Положението на Затвора в С. продължавало да е подобно на това, наблюдавано в миналото – повечето затворници разполагали с по-малко от 2 кв.м. на човек. Материалните условия в затворите в С., Б. и В. продължавали да се характеризират с все по-влошаващо се положение на разруха. По-конкретно – повечето санитарни съоръжения с тях били напълно разнебитени и нехигиенични, а отоплителните системи функционирали по няколко часа на ден. Болшинството от затворниците не разполагали с непосредствен достъп до тоалетна през нощта и им се налагало да прибягват до кофи или бутилки (подобно твърдение няма в исковата молба). В обобщение и по мнение на Комитета, *само материалните условия в трите посетени затвора могат да се считат като равнозначни на нечовешко и унижително отнасяне (т.13).*

В Доклад на О. на РБ за 2016 г. е изразено мнение, че без изграждане на нов затвор в [населено място] и в района между градовете П., В. и Р., няма да се достигне до осигуряване на необходимите минимални стандарти в системата на затворите. През 2016 г. е отбелязан напредък в реконструкцията и модернизацията на затворите, но арестите оставали проблемна зона без конкретна визия за реконструкции и модернизиране.

Според Доклад на О. на РБ за 2017 г. при проверките си, Националният превантивен механизъм (НПМ) почти навсякъде е установил пренаселеност по следните причини: неправилно замерване на жилищната площ заедно с площта на санитарния възел, поддържане на значителен брой легла над обявения капацитет, липса на публична информация и несъздаване на публичен регистър от ГДИН, в който са указани жилищните площи на помещенията. В доклада е отбелязано постигането на сериозен напредък в постигане на стандарта от 4 кв.м. на л.св. лице, но все още случаи на пренаселеност се наблюдавали във всички затвори в страната (вкл. С., В., Стара З. и П.), където дори общият брой да е в рамките на капацитета, се допусkali инцидентни претоварвания поради изисквания за съвместимост или разделяния. Посочено е, че поради остарялата и неподатлива на трансформации архитектура на Затвора С. не може да бъде разрешено изискването за достъп до естествена светлина. В доклада не е цитирано затворническото общежитие в К.. Според него, оставал нерешен и проблемът със справянето с бълхи, дървеници и гризачи, с изключение на ремонтираните места за задържане, където са подменени изцяло дюшеците и чаршафите (напр. в Стара З., П., Д., Разделна).

Според писмо № 12391 от 23.01.2019 г. на О. на РБ до началника на ЗО – К., не са изпълнени препоръките на НПМ от **2012** г. за закриване на ЗО – К. поради висока степен на пренаселеност и лоши хигиенно-битови условия. След като установява

пренаселеност и към настоящия момент в Затвора С., националният Омбудсман поддържа препоръките си за строителство на нов затвор в [населено място].

Посочените документи са изготвени от длъжностни лица в кръга на тяхната компетентност, поради което решаващият съд необосновано не ги е съобразил при съвкупната преценка на доказателствата по делото. Основателно в тази връзка е оплакването на касатора, че изготвените по делото основна и допълнителна СТЕ съдържат констатации на експерт въз основа на огледи, направени през 2019 г., които са неотнормирани към по-голяма част от исковия период.

Касационната инстанция приема за относима към случая информацията в Публичното становище относно България на КПИ, изготвено на 26.03.2015 г. след извършени посещения в Затворите в С., Б. и В. през *м. февруари 2015 г.*, според която пренаселеността остава проблематичен въпрос в българската затворническа система, а положението на Затвора в С. продължавало да е подобно на това, наблюдавано в миналото – повечето затворници разполагали с по-малко от 2 кв.м. на човек. Според становището материалните условия в затворите в С., Б. и В. продължавали да се характеризират с все по-влошаващо се положение на разруха. В Доклада си за 2017 г. Омбудсманът на РБ е установил пренаселеност по следните причини: неправилно замерване на жилищната площ заедно с площта на санитарния възел, поддържане на значителен брой легла над обявения капацитет, липса на публична информация и несъздаване на публичен регистър от ГДИН, в който са указани жилищните площи на помещенията.

Липсата на информация относно броя на настанените в обща килия лица се потвърждава от писмо на ответника от 24.01.2020 г., според което за процесния период ищецът е пребивавал в спално помещение № 3 на група 2 с *неопределен брой л.св.* (л.368). След като е бил задължен да предостави тази релевантна за делото информация, съдът намира за приложима презумпцията по чл.284, ал.3, изр.2 ЗИНЗС - в случай на неизпълнение на това задължение съдът може да приеме за доказани съответните факти. Още повече, че твърденията за пренаселеност за част от исковия период се потвърждават от другите доказателства по делото – цитираните доклади на КПИ от 2015 г. и на О. на РБ от 2016 г. Според твърденията на ищеца, за исковия период от 30.06.2014 г. до 29.03.2019 г. той е пребивавал в килия № 3 на ЗО – К., съвместно с между 9 и 12 л.св.

В тази връзка необосновано решаващият съд не е кредитирал показанията на св.Т., който е бил настанен в една килия с ищеца С. от началото на 2015 г. Според него, когато ищецът постъпил в ЗО – К., в килията били настанени 12 души, а е имало период от 9-10 месеца между 2015 г. и 2016 г., в който били между 16 и 18 души. Това наложило да бъдат донесени допълнителни вишки. При съобразяване на констатациите на основната СТЕ, че към 2019 г. в килия № 3 има общо 12 легла – 4 двуетажни и 4 едноетажни, звучат логично показанията на св.Т., че в определен период от време капацитетът на помещението е бил напълно зает. Това съвпада с констатациите за пренаселеност на КПИ и на О. на РБ за периода 2015 г.- 2016 г. Логично е да се предположи, че именно тези констатации, както и данните за лоши хигиенно-битови условия, са дали основание за извършване на основен ремонт в ЗО – К. в периода м.януари – м.юни 2016 г., както се установява от докладната записка на л.289 от делото. Като се съобрази обстоятелството, че ремонтът неминуемо налага ограничения по време на извършването му, следва да се приеме, че констатациите за пренаселеност и неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от

свобода“ касаят исковия период *до края на м.юни 2016 г.*

Според показанията на св.Т. при настаняването на ищеца в килията стените на помещението били мухлясали, което напълно кореспондира с данните от докладите на КПИ и на О., вкл. факта на извършен основен ремонт в общежитието. Следва да се съобрази мнението на КПИ, дадено в т.13 от Публичното му становище от 26.03.2015 г., че *само материалните условия в трите посетени затвора в С., Б. и В. могат да се считат като равнозначни на нечовешко и унижително отнасяне.*

Официалните данни на българското правителство за капацитета и заетостта на ЗО – К. към 31.12.2013 г. са за официален капацитет от 426 места и брой настанени лишени от свобода от 493. Т.е. налице са официални данни за пренаселеност в ЗО – К. към 31.12.2013 г. и официални данни в докладите на КПИ и О. на РБ към 2015 г. и 2016 г., че дадените препоръки за справяне с този проблем не са изпълнени от българското правителство.

Изложените обстоятелства, обсъдени съвкупно с констатациите на експерта от СТЕ, че при огледите през 2019 г. е нямало влага и мухъл по стените и тавана на спално помещение № 3, навеждат на извод, че неблагоприятните условия на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ са продължили от превеждането на ищеца в ЗО – К. до края на м.юни 2016 г. В тази насока са и показанията на св. Р. С. Д. – служител на СДВР,[жк], която до началото на 2016 г. е посещавала ЗО – К. по повод конвоирането на лишени от свобода. Звучат логично обясненията на свидетелката, че е близка на сестрата на ищеца и по нейна молба го е посещавала в посочения период, защото нямал други близки в България. Според свидетелката „условията не били никак добри, имало влага, неприятна воняща миризма, ищецът ѝ споделял, че в килията има много влага, което наложило няколко пъти да си сменя дюшека“.

Като се съобразят замерванията на СТЕ относно общата площ на помещението – килия № 3 от 38.38 кв.м., вкл. площта на санитарните помещения от 4.8 кв.м. и площта на мебелите от 14.59 кв.м., може да се изчисли чистата площ на помещението (без санитарните помещения и мебели) от общо 18.99 (близо 19) кв.м. При 12 души чистата площ е 1.58 кв.м. на човек, а при 9 л.св. – 2.11 кв.м. на човек. При включване в тази площ на площта на мебелите без санитарния възел (общо 33.6 кв.м.), при заетост от 12 човека се падат по 3.2 кв.м. на човек, а при 9 л.св. – по 3.7 кв.м. на човек. Въз основа на това следва да се приеме, че до м.юни 2016 г., при зает пълен капацитет на спалното помещение, лишените от свобода са разполагали с минимума площ от около 3 кв.м., включително площта на мебелите. Според практиката на ЕСПЧ, която следва да бъде съобразена в настоящия казус, ако затворниците имат на разположение по-малко от **три квадратни метра** жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе *сама по себе си, независимо от други фактори*, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Доводите на ЕСПЧ в решението по делото Н., намерили отражение в нормата на чл.284, ал.2 от ЗИНЗС, са за отчитане на кумулативното въздействие на условията на пребиваване. Т.е. дори пренаселеността да не е толкова сериозна, че да представлява сама по себе си нарушение на чл. 3 от Конвенцията, според ЕСПЧ, тя все пак може да доведе до нарушение на тази разпоредба, ако **се комбинира** с други аспекти на условията на задържане – като например липса на уединение при използване на тоалетната, лоша вентилация, липса на достъп на естествена светлина и свеж въздух, липса на подходящо отопление или липса на *основна хигиена* – това води до ниво на страдание, което надвишава това, присъщо на задържането.

Изложеното е основание за изследване и на другите фактори на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“, които следва да се съобразят в тяхното съвкупно въздействие върху ищеца. Следва да се съобрази и процесуалното поведение на ищеца и неговия процесуален представител, които са наясно с практиката на ЕСПЧ по приложението на чл.3 ЕКПЧ и изискването по чл.284, ал.2 ЗИНЗС за съобразяване на кумулативното въздействие на всички фактори на изтърпяване на наказанието, като въпреки това за идентични искиви периоди са предявили два отделни иска пред АССГ – по адм.д.№ 3423/2019 г. и адм.д.№ 4166/2019 г., последното с оплаквания за неадекватно медицинско обслужване, липса на климатизация, вентилация, чист въздух, висока влажност, мухъл, близост до кариера, некачествена храна, които частично съвпадат с оплакванията в настоящето производство.

При преценка на кумулативното въздействие на факторите следва да се вземе предвид признанието на ответника, подкрепено с писмени доказателства по делото, че лишените от свобода не разполагат с постоянно течаща топла и студена вода, а същата се осигурява по график. Приложен е график от 17.02.2015 г. относно пускането на топла и студена вода по групи в ЗО – К.. В тази част ответникът не оспорва иска, като признава, че още при построяване на общежитието централният водопровод е изграден на около 500 метра отстояние, поради което и за да се осигури вода е построена помпена станция, която подава вода с резервоар. Вместимостта на резервоара не позволявала подаване на вода през цялата част на денонощието, а поради ограничения обем и увеличаване дебит на потреблението, през тъмната част на денонощието водата се спирала. Според СТЕ в килия № 3 имало течаща вода между 8:00 ч. и 10:00 часа, 14:00 ч. и 16:00 часа и вечер от 18:00 до 20:00 часа. През нощта нямало вода. Според св.Т. нямало достатъчно налягане и при къпане водата не била достатъчна.

С това не са изпълнени изискванията, както на чл.20, ал.3 от ППЗИНЗС, така и на пар. 22.5 от Европейските правила за затворите (ЕПЗ), според които затворниците трябва винаги да имат достъп до чиста питейна вода.

Според докладна записка изх.№ 95/24.01.2020 г. на С. М. – ИСДВР на 6 и 2 група в ЗО – К. (л.368) л.св. С. С. С. е постъпил в общежитието на 14.01.2014 г. Според докладна записка от 28.04.2014 г. на ИСДВР Б. при Затвора С., едва тогава л.св. С. е предложен за преместване от Затвора в ЗО – К.. Според докладна записка от 12.08.2014 г. на Л. М. ИСДВР при Затвора С., на 09.05.2014 г. л.св. С. бил разпределен в 7-ма група на затвора. След дисциплинарно нарушение е настанен в буферна зона. Поради страх от физическо насилие върху него се е самонаранил на 28.07.2014 г., когато бил приет по спешност в СБАЛЛС С., изписан на 08.08.2014 г. Приложена е епикриза от болничното заведение. Със същата докладна записка от 12.08.2014 г. на Л. М. ИСДВР при Затвора С. отново е предложено преместването на л.св. С. в ЗО – К.. Според докладна записка от 26.08.2014 г. на ИСДВР К. „към момента л.св. С. С. С. е преместен в ЗО – К.“. Според справка за помилване от 30.05.2019 г., изготвена от ИСДВР С., л.св. С. е настанен на територията на ЗО – К. на 19.08.2014 г. В рамките на заявения исков период от 30.06.2014 г. до 29.03.2019 г. посоченото в цитираните документи определя релевантен престой на ищеца в ЗО – К. едва **след 19.08.2014 г.**

Въз основа на изложеното за част от искивия период от 19.08.2014 г. до 30.06.2016 г. следва да се приеме, че условията на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ са достигнали прага на суровост, необходим за установяване на нарушение по чл.3 ЕКПЧ. Наказанието е било изтърпявано в условията на пренаселеност – при

зает пълен капацитет на помещението от 12 л.св., един човек е разполагал с чиста площ от 1.58 кв.м., при включване в тази площ на площта на мебелите без санитарния възел (общо 33.6 кв.м.) – с 3.2 кв.м. на човек. Това обстоятелство следва да се разгледа кумулативно с другите аспекти на условията на задържане, които в случая са надвишили неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. Това са липсата на постоянно течаща студена и топла вода, липса на постоянно отопление през зимните месеци и ограничителния режим на свиждане – с прегради и от разстояние, установен чрез показанията на св.Д., която е била на свиждане на касатора през релевантния период. Кумулативният ефект от въздействието на посочените фактори надхвърля минималния праг на суровост, необходим, за да се приеме наличието на нарушение на чл.3 от ЕКПЧ и чл.3 от ЗИНЗС. Приложима е презумпцията по чл.284, ал.5 ЗИНЗС - в случаите по ал. 1 настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното.

В този случай и според пар.232 от решението по делото Н. размерът на компенсацията, която може да бъде получена по отношение на неимуществените вреди, не трябва да бъде неразумен в сравнение с присъжданията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи. Според решението размерът на времето, изтърпяно от съответното лице в тези условия, е най-важният фактор за оценка на претърпените вреди (виж *A. и други*, § 172, и *T. and Others*, § 105, и двете цитирани по-горе), а също е фактът, че първоначалният период на приспособяване към лошите условия води до тежко психическо и физическо въздействие върху съответното лице (виж *A. и други*, цитирано по-горе, § 172). В конкретния случай на г-н Н., Съдът в С. е приел, че установените нарушения засягат задържането му за срок от три години в Затвора в [населено място] и няколко периода от един или два дни в затвора в [населено място], при което му е присъдил обезщетение от 6750 евро.

В конкретния случай претенцията на ищеца касае период от близо 22 месеца и половина (от 19.08.2014 г. до 30.06.2016 г.), като следва да се съобрази, че това не е първото задържане и изтърпяване на наказание „лишаване от свобода“ за ищеца, което предполага по-лек адаптивен период. Следва да бъде съобразено и обстоятелство, че условията на изтърпяване на наказанието от ищеца не са идентични с установените в решението на ЕСПЧ по делото Н., в което Съдът е установил пълна липса на санитарно помещение в килиите и е обсъждал и други фактори, напр. непредоставяне на адекватно медицинско обслужване, които в настоящия случай не само не се доказват, но са и предмет на самостоятелно съдебно производство, въпреки изискването за съобразяване на кумулативното въздействие на факторите.

Размерът на обезщетението за неимуществени вреди съобразно нормата на чл.52 ЗЗД следва да се определи *по справедливост*. Съобразно задължителните указания, дадени в т.ІІ от ППВС № 4/1968 г. понятието "справедливост" по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно понятие. Справедливият размер на обезвредата следва да почива на обективни критерии и да бъде адекватен на претърпените вреди. Обезщетението трябва е съразмерно с вредите и да отговаря, както на конкретните данни по делото, така и на обществените представи за справедливост. То трябва да удовлетворява изискването за справедливост и при съпоставянето му с други случаи по аналогични казуси.

Като се съобрази кумулативното въздействие на посочените вредни фактори като пренаселеност, липса на постоянна течаща вода и отопление през зимните месеци и

затруднени контакти при свиждане, съдът приема, че сумата от 90 лв. месечно представлява справедливо обезщетение на неимуществените вреди, претърпени от ищеца за поставянето му при посочените в решението неблагоприятни условия на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в ЗО – К.. Това определя размер на обезщетението от 1980 лв. за 22 месеца и 38 лв. за м.август, или общо 2018 лв., която сума следва да се присъди ведно със законната лихва от датата на предявяване на иска на 29.03.2019 г. до окончателното ѝ изплащане.

Изложеното е основание по чл.221, ал.2 АПК за частична отмяна на обжалваното решение и за постановяване на такова по същество на спора съгласно чл.222, ал.1 АПК за частично уважаване на иска.

Този извод е основание за отмяна на решението и в частта за разносните и присъждането им на основание чл.286, ал.2 ЗИНЗС в тежест на ответника. Ответникът следва да възстанови на ищеца внесената държавна такса в размер на 10 лв. Договореното и заплатено към 10.02.2019 г. адвокатско възнаграждение от 1000 лв. е в по-нисък размер от минималния по чл.8, ал.1, т.4 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения от 1130 лв. и напълно съответства на фактическата и правна сложност на спора, поради което възражението на ГДИН по чл.78, ал.5 ГПК е неоснователно. На основание чл.286, ал.3 ЗИНЗС ответника следва да бъде осъден да заплати това възнаграждение съразмерно на уважената част от иска или сума в размер на 100.90 лв.

В останалата си отхвърлителна част обжалваното решение е валидно, допустимо и правилно, постановено при правилно приложение на материалния закон, правилно разпределение на доказателствената тежест и правилно формиране на правните изводи на съда в съответствие с правилата на логическото мислене и съвкупна преценка на всички факти, обстоятелства и доказателствата, без да е допуснато изопачаването им или неправилното им тълкуване.

Касационната инстанция приема, че правилно и обосновано решаващият съд е кредитирал данните от докладна записка от 03.10.2019 г. на М. Д. – ИСДВР на 1, 2 и 3 групи в ЗО – К. (л.289), според която в периода от м.януари до м.юни 2016 г. в общежитието е извършен основен ремонт по обновяване на дограмата, основен ремонт на санитарните възли и саниране на сградния фонд. Изцяло е сменена дограмата на спалните помещения, ремонтирани са санитарните възли, монтирани са нови фаянсови плочки, нови моноблокове, душеве и чешми. Спалните помещения са оборудвани с маси и столове. През зимния период се отоплявали с централно парно отопление. На лишените от свобода е осигурен престой на открито от 1 час през светлата част на денонощието и 2 часа допълнително за спортни и закалителни мероприятия. Притокът на дневна светлина не бил ограничен, тъй като всяко спално помещение имало по два прозореца с размери 175/145 см, а от 2016 г. били монтирани нови прозорци и дограми, които позволявали отваряне и проветряване.

Изложеното е указание, че след средата на 2016 г. условията на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в ЗО – К. са подобрени в значителна степен. Това се установява и от Доклад на КПИ от 04.05.2018 г. във връзка с посещение в страната ни в периода от 25.09.2017 г. до 06.10.2017 г., според пар.71 на който при посещенията си делегацията е видяла доказателства за ремонт. В доклада на О. на РБ за 2016 г. също е отбелязан напредък в реконструкцията и модернизацията на затворите, което съответства на данните по делото.

Тези данни се потвърждават от описанието на спалното помещение, дадено в

основната СТЕ, според която прозорците в килия 3 са с PVC дограма, с двоен стъклопакет, в добро състояние. Височината им е 2 метра и заемат почти цялата дължина на североизточната стена на килията, вкл. санитарното помещение. Прозорците имат отваряемо крило в спалното помещение и в тоалетната, което осигурява достатъчно проветрение. Отваряемите прозорци в общия коридор и килията осигурявали естествено проветряване. Вещото лице е определило дневната светлина, навлизаща през тях, като достатъчна за работа и четене. В килията нямало охладителна инсталация или принудителна вентилация, за което не съществува нормативно задължение, нито препоръка в ЕПЗ. Достатъчно е установената от експерта възможност на естествено проветрение, което се осигурява чрез отваряеми прозорци.

Нормалната среда за обитаване се осигурява от стени и тавани с фина шпакловка и латекс, под – на гладка циментова замазка, като констатацията на вещото лице е, че стените са сухи и без мухъл. Санитарният възел представлявал отделно помещение с врата, разделено със стени на три помещения – централно с умивалник и смесител за студена и топла вода, тоалетна до прозореца с тоалетна чиния с моноблок и баня със смесител с душ за топла и студена вода. Подът на санитарния възел бил с гранитогрес, а стените – фаянсови плочки.

Отделно според СТЕ, задържаните можели да пребивават в общ коридор със светла площ от 60 кв.м., а площта, осигурена за разходки на открито, била 330 кв.м. и в нея се намирали навес с площ от 40 кв.м., спортни съоръжения, алеи, тревни площи и дървета. Вещото лице определя откритата площ за разходки по средно 27.5 кв.м. на затворник при положение, че се ползва само от настанените в килия № 3. Изложеното не установява нарушения, свързани с битовите условия на изтърпяване на наказанието, вкл. възможността за упражнения и отдих на открито.

Изложеното, освен нормална хигиенно-битова среда за обитаване, определя и достатъчно жилищна площ. В тази връзка следва да се съобразят показанията на св.Т., според когото единствено при настаняването на касатора и в периода 2015 г.- 2016 г. килията била пренаселена. Към момента на разпита му в нея били едва 6 човека, което съответства на данните от докладната записка на л.368-369 от делото. Ето защо изводите на първостепенния съд за липса на нарушение на чл.3 ЗИНЗС са правилни за съответната част от исковия период след 30.06.2016 г.

Според т.19.5. от ЕПЗ затворниците трябва да поддържат себе си, облеклото си и спалните помещения чисти и спретнати. Задължение на администрацията на затвора е съгласно т.19.6 от ЕПЗ да им предоставя необходимите средства за това, в т. ч. тоалетни принадлежности, както и почистващи материали. Обосновано решаващият съд е намерил оплакванията за лоша хигиена за недоказани. От основната СТЕ се установява, че подът на килията е с гладка циментова замазка, а санитарните помещения са с под от гранитогрес и стени с теракотени плочки. Това предоставя възможност за лесното им почистване, задължението за което е върху лишените от свобода. От друга страна, администрацията е изпълнила задължението си по предоставяне на препарати за почистване – сапуни, прах и белина, което се установява от докладната записка на л.289. Със заповеди № 3/31.10.2017 г. и № 4/31.20.2017 г. на началника на ЗО – К. е сформирана комисия, която прави ежеседмични проверки на всички помещения на територията на общежитието за чистотата и хигиената. За всяко спално помещение е изготвен график за поддържане на чистотата и хигиената, като един ден през седмицата за всяка група е санитарен полуден за почистване.

Ежемесечно обезпаразитяване и дезинфекция се извършвали чрез външна фирма „Кильри“, отделно от което нямало забрана за лишените от свобода да внасят препарати против насекоми и за дезинфекция, с което са изпълнени задълженията на затворническата администрация. Тези обстоятелства се потвърждават от докладна записка от 14.06.2019 г. на Т. И. – домакин на ЗО – К. (л.585). Следва да се отбележи, че св.Т. и св.Д. не установяват наличие на паразити в спалното помещение.

Ответникът ГДИН е представил график от 11.09.2017 г. в ЗО – К. за пране на дрехите на л.св., според който това се случва веднъж седмично, като л.св. имат право да дават за пране по 2 блузи и 2 панталона. С това са удовлетворени изискванията за поддържане на нормална лична хигиена.

Относно оплакванията за недостатъчна по количество и качество храна, касационната инстанция намира за правилни изводите на решаващия съд за тяхната недоказаност. Съвкупната преценка на събраните по делото писмени доказателства - Таблица № 1 за състава на дневната дажба и полагаемите се хранителни продукти на 1 лишен от свобода, одобрена на 21.07.2007 г., докладна записка на Ж. П. – готвач затворническа кухня при ЗО – К. и седмично меню за периода от 01.01.2018 г. до 25.03.2019 г., обосновано е навела съда на извод за липса на нарушения. Показанията на св.Д. и св.Т., че храната е под всякаква критика, слага се в алуминиеви баки, в хляба са намирани мухъл, хлебарки и косми или плъх в баката с боб, освен, че са субективни и касаят епизодични случаи, не са достатъчни да оборят приетите писмени доказателства.

По делото са приети значителен брой протоколи за лабораторни изпитвания на водите, предназначени за питейно-битови нужди за периода от м.юни 2014 г. до м.май 2019 г. (л.61 – 139), според които не са допуснати отклонения в изпитваните показатели. Въз основа на тях е приета съдебно-химическа експертиза, според която питейната вода в ЗО – К. не се отличава от питейната вода на квартал К. – С. и според приложените протоколи в нея няма вредни микроелементи, а откритите микроелементи като алуминий, манган и желязо, са в допустимите норми. При тези експертни данни правилно и обосновано решаващият съд не е кредитирал свидетелските показания, според които „водата не била с хубаво качество“.

Не се потвърждават твърденията на касатора и първоначален ищецът за замърсяване на въздуха и водата около ЗО – К. поради действаща в непосредствена близост кариера за трошен камък „Рудината“. Това се установява и от основната СТЕ, според която не съществуват ограничения за пребиваване относно кариерата. Правилно в тази ѝ част експертизата е кредитирана, тъй като в противен случай биха реагирали компетентните държавни органи по контрол на строителството или опазване на околната среда, данни за което не са налични по делото. Действително, св.Т. установява, че на кариерата се правят взривове, придружени с облаци прах и силен шум, които стресирали затворниците и те били принудени да дишат праха, но това е относимо за всички жители на кв.К., поради което не може да се приеме, че е достигнат или надминат необходимия праг за суровост при установяване на нарушение по чл.3 ЕКПЧ.

С писмо изх.№ 5321 от 20.09.2019 г. на РИОСВ – С. е постъпила информация за наличен пункт за измерване на въздуха в района на ЗО – К. по показател фини прахови частици и метеорологични параметри. Видно от приложената към писмото таблица на замерванията от 01.06.2014 г. до 31.03.2019 г. незначителна част от дневните стойности надхвърлят нормата от 50 мгр/куб.м. Доколкото тези негативни

влияния от кариерата са еднакви за затворниците и служителите на ЗО – К., както и за всички жители на кв.К., С., съдът не намира, че тази допълнителна дейност по някакъв начин допринася за достигане на прага на суровост, изискуем за приложението на чл.3 ЕКПЧ.

Идентични са съображенията поради наличие на ревизионна шахта на колекторна тръба на 3.3 метра от килия № 3 и канализационна шахта, през която отходните води се включват към колекторната тръба, находяща се на 1.1. метра от прозореца на помещението.

Приетата по делото комплексна съдебно-медицинска експертиза не потвърждава твърденията на лишения от свобода, че влошеното му емоционално състояние е в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с условията на изтърпяване на наказанието. От получена по делото информация и при прегледа на ищеца д-р Х. не е установил причини режимът на ЗО – К. да е причинил болестни промени, нарушаващи качеството на живот при изпълнение на наложеното наказание. Напротив, по повод на оплакванията си от непостоянни болки в областта на стомаха, ищецът е поставен на диетично хранене.

Според съдебно-психологическа експертиза, изготвена от д-р И. М.-Г., същата е осъществила три срещи с ищеца в периода от 22.08. до 10.09.2019 г., при които същият бил спокоен, комуникативен и отговарял с разбиране на въпросите. Споделил, че в общжитието е избран за отговорник по реда и дисциплината в групата му и отговорник по бита и хигиената в стаята. Смята, че е харесван от останалите. Не работи, т.е. води т.нар. хотелиерски начин на живот – принудително бездействие и принудително общуване.

В тази връзка не се доказват твърденията на ищеца, че не е допускан до работа по вина на затворническата администрация. Според съдържащ се в затворническото досие на С. доклад за оценка на риска, изготвен на 15.03.2012 г. от ИСДВР Н. при Затвора [населено място], лицето е постъпило в затвора на 14.03.2012 г. с безпроблемна кратка адаптация в приемно отделение поради факта, че и друг път е изтърпявал ефективно наказания „лишаване от свобода“ и условията на затвора са му познати. Според психологическо заключение от 15.03.2012 г. на психолог при Затвора [населено място] ищецът е напуснал училище след 8-ми клас и се е отдал на безделие и безцелни занимания. Навън е работил като бодигард. При изследването е оценен като тревожен и неуверен в собствените си възможности, зависим от мнението и оценката на другите, нереклексивен към проблемите, склонен да изчаква естествено подобряване на ситуацията. На 15.04.2012 г. С. участва в побой над л.св. Д., вследствие на който той почива. Освен обект на множество дисциплинарни наказания в Затвора [населено място], за извършеното ново престъпление е осъден на 18 години лишаване от свобода. Според първоначален доклад от 19.03.2013 г. на ИСДВР П. при Затвора [населено място] л.св. С. С. е грамотен, но не е завършил 8-и клас, няма професионална квалификация и трудови умения в конкретна област. Навън се е издържал от нерегламентирани дейности и с финансовата подкрепа от майката, която е в чужбина. Със заповед № 033 от 16.02.2018 г. на началника на ЗО – К. на основание чл.80 ЗИНЗС му е възложена дейност като „чистач“. От 2017 г. е отговорник по реда и дисциплината във 2-ра група. От същата година е редовен ученик в 7-и клас. Съвкупната преценка на изложените обстоятелства навежда на извод, че социалната адаптация на касатора в затворническа среда е резултат на специфични черти на характера му и липса на професионални знания и умения, без да е свързана с

неизпълнение на конкретни задължения на затворническата администрация. Според препоръките в т. 27.6 от ЕПЗ на затворниците е необходимо да се предлагат възможности за отдих, в т. ч. спорт, игри, културни дейности, хобита и други занимателни дейности, и, доколкото е възможно, да се позволява на затворниците сами да ги организират. При липса на задължение на затворническата администрация да осигури трудова заетост, посоченото изискване за осигуряване на ангажираност на л.св., вкл. чрез разнообразие от спортни и културни дейности, в конкретния случай е спазено.

Според психологическо заключение от 21.03.2013 г. на психолог Л. И. при Затвора [населено място], ищецът се характеризира като нетърпелив, обидчив и непредсказуем при засягане на егото му, с лесна дразнима чувствителност, вътрешен негативизъм, нетолерантност към другите, враждебно напрегнат в определени периоди, склонен към саморазправа и агресивно решаване на конфликта. Като проблематично е определено издържането на правила и контрол, поради което периодично бил склонен към нарушения и неправомерни взаимоотношения. Липсвали му преживявания за вина, самокритичност, желание и възможност за автокорекция.

След тези първоначални данни относно адаптацията на касатора към затворническата среда, вещото лице М.-Г. е получила от ИСДВР информация, е през последните години ищецът променил поведението си – престанал да взима наркотици, не проявявал физическа агресия, нямал конфликти с персонала или други л.св. След тестове в.л. М.-Г. е констатирала при ищеца психично състояние на висока тревожност – изживяване на емоционален дискомфорт, свързан с очакване на неблагоприятно и предчувствие за грозяща опасност. Използваният тест за депресивно разстройство показал актуално високо ниво на тежка депресия, функционално свързан с високите нива на тревожност. Експертът установил различни физични и психични симптоми – апатия, проблеми със съня и храненето. Разпитана в о.с.з. на 24.09.2019 г. относно етиологията на тревожността на ищеца в.л. М. – Г. посочва, че в България няма тестове и инструменти, с които да се изследват кои обстоятелства влияят по определен начин. Според съществуваща психологическа теория, поддържана с експериментални данни, тесните помещения влияят върху психическото здраве на затворниците.

Съвкупната преценка на описаните обстоятелства – данните за емоционалното състояние и първоначалната адаптация на касатора при приемането му в Затвора [населено място], даденото от в.л. д-р Х. заключение за липса на данни именно режимът на ЗО – К. да е причинил болестни промени, нарушаващи качеството на живот при изпълнение на наложеното наказание, както и потвърдената от в.л. М.-Г. невъзможност да се установи с категоричност произхода на високата тревожност и депресия на ищеца, правилно са навели решаващия съд на извод за липса на пряка и непосредствена причинно-следствена връзка между емоционалната тревожност на лицето и условията на изтърпяване на наказанието.

Предвид недостигане на прага на суровост по чл.3 ЕКПЧ от кумулативното въздействие на условията на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ за останалата част от исковия период (извън периода от 19.08.2014 г. до 30.06.2016 г.) следва да се приеме за неприложима презумпцията по чл.284, ал.5 ЗИНЗС. Не се доказва по делото и не е налице основание да се приеме, че единствено поради наличие на режим на ползване на водата в ЗО К. е налице нарушение на чл.3 ЕКПЧ и чл.3, ал.1 и ал.2 ЗИНЗС.

От друга страна, назначената по делото комплексна съдебно-медицинска експертиза не установява пряка причинно-следствена връзка между условията на изтърпяване на наказанието и психическото здраве на касатора. Вещото лице д-р Р. Х. е категоричен в този си извод, а вещото лице М.-Г. установява, че няма тестове и инструменти, въз основа на които да установи каква е причината за установената при лицето тежка депресия. От данните по делото се установява, че касаторът няма близки роднини в България, вкл. такива, които да го посещават в затвора, по време на изтърпяване на наказанието се е развел с Р. Д. С., има нова приятелка К. Ж. Т., през 2014 г. е имал сериозни опасения от физическа саморазправа, което е дало повод за преместването му в ЗО – К., има влошаване на здравословното му състояние. На провокативен въпрос на в.л. М.-Г. дали е съгласен да живее в по-лоши условия, само и само да излезе по-рано на свобода, лицето категорично отказало с обяснение от страх от влошаване на здравословното му състояние (л.194). Тук е мястото да се посочи, че св.Д. и св.Т. не установяват никакви факти и обстоятелства, свързани с емоционалното състояние на касатора. Съвкупната преценка на така установените факти и обстоятелства правилно е навела първостепенния съд на извод за недоказаност на елементите от фактическия състав на отговорността на държавата по чл.284, ал.1, вр. чл.3 ЗИНЗС за останалата част от исковия период, поради което решението следва частично да бъде оставено в сила.

II. Подадената от ГДИН частна жалба е допустима като подадена в срока по чл.230 АПК, от легитимирано лице и срещу подлежащ на обжалване по смисъла на чл.229, ал.1, т.2 АПК съдебен акт.

С определение от 11.06.2019 г. за насрочване на делото в открито съдебно заседание, ответникът ГДИН бил задължен да представи посочени в исковата молба писмени доказателства, вкл. заверено копие от затворническото досие на ищеца и медицинския му картон. В първото по делото съдебно заседание, проведено на 24.09.2019 г., същите не са представени, поради което ответникът повторно е задължен за това с предупреждение за налагане на глоба по реда на ГПК.

С писмо рег. № 9022 от 25.09.2019 г. и във връзка с адм.д.№ 3423/2019 г. на АССГ ГДИН изисквала доказателства от началника на Затвора С., след които обаче не е затворническото досие на ищеца.

Със съдебно определение в о.с.з. на 19.11.2019 г. ответникът отново е задължен да представи затворническото досие на л.св. С. с предупреждение, че при неизпълнение на дадените указания, ще му бъде наложена глоба по реда на ГПК.

От него е постъпила молба от 27.11.2019 г. с приложени доказателства, вкл. писмо до началника на Затвора [населено място] от 22.11.2019 г. за изискване на затворническото досие.

Тъй като към молбата на ответника от 27.11.2019 г. не били приложени всички изискани от ищеца доказателства, а именно – липсвало затворническото му досие, в о.с.з. на 21.01.2020 г. първоинстанционният съд е приел, че с поведението си ответникът става причина за отлагане на делото, поради което и на основание чл.91, ал.2 ГПК му е наложил глоба в размер на 50.00 лв.

Постъпила е молба от 23.01.2020 г. от ГДИН с искане за отмяна на наложената глоба поради добросъвестно изпълнение на всички дадени указания и доколкото затворническото досие на ищеца било представено в оригинал по адм.д.№ 4166/2019 г. по описа на АССГ, 47-и състав, с писмо на Затвора [населено място] от 02.12.2019 г. С молба от 24.01.2020 г. ответникът ГДИН посочил, че затворническото досие на С. е

приложено в оригинал по адм.д. № 4166/2019 г. по описа на АССГ, 47-и състав, поради което е в невъзможност да го представи. С молба от 10.02.2020 г. изискал от председателя на 47-ми състав на АССГ да го предостави, за което председателят на 9-и състав на АССГ бил уведомен на 17.02.2020 г. На 18.02.2020 г. съдът разпоредил служебното копиране на затворническото досие.

С обжалваното определение № 2964 от 24.04.2020 г. решаващият съд е отхвърлил молбата от 23.01.2020 г. на ГДИН за отмяна на наложената глоба. Мотивирал се е с продължително неизпълнение на това процесуално задължение – в рамките на близо пет месеца, което е дало основание на съда за служебно снабдяване със затворническото досие от друго висящо дело на АССГ.

Така постановеното определение е правилно.

На 13.06.2019 г. ответникът е получил препис от определението на съда от 11.06.2019 г., с което е задължен да представи посочените в исковата молба доказателства, но не е изпълнил указанията на съда в дадения 5-дневен срок., т.е. в срок до 18.06.2019 г.

Тези указания не са изпълнени в две поредни открити съдебни заседания – на 24.09.2019 г. и на 19.11.2019 г. От ГДИН са представени доказателства за изискване на досието от началника на Затвора С. с молби от 22.11.2019 г. Едва на **02.12.2019 г.** затворническото досие на С. било приложено в оригинал по адм.д.№ 4166/2019 г. на АССГ на 02.12.2019 г.

При тези данни обосновано решаващият съд е приел, че за периода от 18.06.2019 г. до 02.12.2019 г. ответникът е разполага с достатъчно време за изискване на търсените документи от третото лице. Вместо това затворническото досие е изискано от ГДИН едва с молбата от 22.11.2019 г. Действително, след 02.12.2019 г. ответникът обективно не е могъл да го представи, но далеч преди това, с поведението си, вече е станал причина за отлагане на делото в съдебното заседание на 19.11.2019 г. и допълнително в о.с.з. на 21.02.2020 г. Тази продължителна във времето забава при изпълнение на съдебните указания за попълване на делото с относими доказателства, правилно е преценена от решаващия съд като основание за санкциониране на нежеланото процесуално поведение.

По силата на чл.91, ал.2 ГПК за нарушения, които затрудняват хода на производството или са извършени повторно, глобата е в размер от 100 до 1200 лв. При своевременно представяне на писмените доказателства, ход на делото по същество би бил даден още на 19.11.2019 г. Напротив, именно липсата им е станала причина за допълнително отлагане на делото в три поредни съдебни заседания. Това поведение правилно е преценено като затрудняващо хода на процеса по смисъла на чл.91, ал.2 ГПК, като наложената от решаващия съд глоба е под законоустановения минимум.

Водим от горното и на основание чл.236, вр. чл. 221, ал. 2 от АПК определението следва да бъде оставено в сила.

По изложените съображения, настоящият троен състав на Административен съд София град, XVIII-ти Касационен състав,

Р Е Ш И :

ОТМЕНЯ Решение № 2176 от 24.04.2020 г. по адм. д. № 3423/2019 г. по описа на Административен съд София град, с което е отхвърлен иска на С. С. С., ЕГН [ЕГН], срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за присъждане на обезщетение

на неимуществени вреди на основание чл.284, ал.1, вр. чл.3 от ЗИНЗС, претърпени поради условията на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в ЗО – К. в периода от 19.08.2014 г. до 30.06.2016 г. за сумата от 2018 лв., както и в частта на присъдените разноси и вместо него **ПОСТАНОВЯВА:**

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, [населено място], [улица], да заплати на С. С. С., ЕГН [ЕГН], обезщетение на неимуществени вреди на основание чл.284, ал.1, вр. чл.3 от ЗИНЗС, претърпени поради условията на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в ЗО „К.“ в периода от 19.08.2014 г. до 30.06.2016 г. в размер на 2018 лв., ведно със законната лихва от 29.03.2019 г. до окончателното изплащане, както и сторените в производството разноси за държавна такса от 10.00 лв. и адвокатско възнаграждение от 100.90 лв.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, [населено място], [улица], да заплати по сметка на Административен съд София град, на основание чл.286, ал.3 ЗИНЗС сторените в производството разноси за депозити за вещи лица общо в размер на 1262 лв.

ОСТАВЯ В СИЛА решението в останалата част.

ОСТАВЯ В СИЛА определение № 2964 от 24.04.2020 г. по адм.д.№ 3423/2019 г. по описа на АССГ.

РЕШЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.